

Midrash Tehillim

מדרש תהילים

מדרש תהילים ה | Midrash Tehillim / Psalms 8

Midrash

מדרש

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 1

1. For Him who triumphs, at treading the winepress (Tehillim / Psalms 8:1). The phrase reading the winepress is to be read in the light of what Scripture says elsewhere, Put you in the sickle, for the harvest is ripe, come, tread you, for the winepress is full, the vats overflow (Joel 4:13). To whom will God say Put you in the sickle tread you for the winepress is full? Rabbi Phinehas taught in the name of rabbi Hilkiyah, God will say this to the angels, but the Rabbis maintained that God will say it to the children of Israel. Songs are not sung at the season of harvest, nor at the season of grape-gathering, nor at the season of olive-picking, but only at the season of treading the winepress, as it is said For Him who triumph, at treading the winepress. A Psalm of David. By harvest is meant the fall of Babylon, as is said The daughter of Babylon is like a threshing floor at the time when it is trodden the time of harvest will come for her (Jeremiah 51:33), by grape-gathering is meant the fall of Greece, as is said For I have bent Judah for Me, I have filled the bow with Ephraim against your sons, O Greece (Zechariah 9:13), by olive-picking is meant the fall of Media, as is said So they hanged Haman on the tree (Esther 7:10), but treading the winepress is meant the fall of Edom, as is said I have trodden the winepress along (Isaiah 63:3). In Scripture, you find redemption described by four metaphors, as a grape-gathering, as a harvest, as a pregnant woman, and as spices. If any of these be taken prematurely, the owners will get no profit from them. Hence, it is written of a harvest, Put you in the sickle, for the harvest is ripe (Joel 4:13), it is written of grape-gathering, When grape-gatherers come to you O Esau (Jeremiah 49:9-10), of a pregnant woman, Therefore will He give them up until the time that she who travails has brought forth, then the remnant will return (Micha 5:2), and of spices, Make haste, my beloved, and be thou like to a gazelle or to a young hart upon the mountains of spices (Song 8:14). Come, tread you, for the winepress is full (Joel 4:13). All the prophets saw the winepress as the symbol of redemption. So the prophet Joel saw it, for he said, Put you in the sickle the winepress is full. So Isaiah saw it, for he said, In that day, A vineyard of wine, sing you unto it (Isaiah 27:2).

מדרש תהילים פרק ח סימן א

א למנצה על הגתית. זהו שאמר הכתוב שלחו מגל כי בשל קציר [באו רדו כי מלאה גת] (יואל ד יג), למי הוא אומר שלחו מגל, ר' פנחס בשם ר' חלקיה אמר למלאכים, ורבנן אמרי לישראל, שאין מזמרינ לא על הקציר, ולא על הבציר, ולא על המסוק, אלא על הגת, שנאמר למנצה על הגתית [מזמור לדוד], קציר זו בבל, שנאמר בת בבל כגורן עת הדריכה [עוד מעט ובאה עת הקציר לה] (ירמיה נא לג), בציר זה יון, שנאמר כי דרכתי לי יהודה קשת מלאתי אפרים [ועוררתי בניך ציון על בניך יון] (זכריה ט יג), מסוק זה מדי, שנאמר ויתלו את המן (אסתר ז י), גת זו אדום, שנאמר פורה דרכתי לבדי (ישעיה סג ג), את מוצא בארבע לשונות נתלה הגאולה, בבציר, בקציר, ביולדה, בבשמים, ואם נתלשין שלא בעונתן אין הבעלים נהנין מהם, הדא הוא דכתיב שלחו מגל כי בשל קציר (יואל ד יג). בבציר, אם בוצרים באו לך (ירמיה מט ט, עובדיה א ה), ביולדה, לכן (אתנם) [יתנם] עד עת יולדה ילדה (מיכה ה ב), בבשמים, על הרי בשמים (שה"ש שיר השירים ח יד). באו רדו כי מלאה גת (יואל ד יג), הכל רואין את הגת יואל הנביא חמי ליה, שנאמר שלחו מגל [וגו' כי מלאה גת] (יואל שם ד'), ישעיה חמי ליה, שנאמר והיה ביום ההוא כרם חמד ענו לה (ישעיה כז ב), אסף חמי ליה, שנאמר למנצה על הגתית לאסף

So Asaph saw it, for he said, For Him who triumphs, as treading the winepress. A Psalm of David (Tehillim / Psalms 8:1).

(תהלים פא א), ודוד חמי ליה שנאמר למנצה על הגתית מזמור לדוד.

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 2

2. O Lord, our Lord, how excellent is Your name in all the earth, yet surely above the heavens set Your glory (Tehillim / Psalms 8:2). Rabbi said, We find that on three occasions at the making of man, at the giving of Torah, and at the building of the Tabernacle the angels demonstrated with the Holy One blessed be He. They demonstrated at the making of man, when the Holy One blessed be He, desired to create man, He consulted the angels and said to them, Let us make man (Bereshit / Genesis 1:26). They said to Him, What is man that You are mindful of him? (Tehillim / Psalms 8:5). God replied, Soon you will see his wisdom. And after He created man, what did the Holy One blessed be He, do? He assembled all beasts and cattle and fowl before the ministering angels and began asking them what the name of each creature was. The ministering angels did not know, and then God said to them, You desire proof of the wisdom of man? As I ask him, he will tell Me the names indeed he will call out the name of each one. What did the Holy One blessed be He do then? He assembled all beasts and cattle and fowl and brought them before man, for it is said And out of the ground the Lord God assembled every beast of the field, and every fowl of the air (Bereshit / Genesis 2:19). Is it not already said in a previous verse, Asked Rabbi Akha, God made the beasts of the earth after their kind, and the cattle after their kind (Bereshit / Genesis 1:25)? In what sense, then, does Scripture use the word assembled? Having said by assembled in the previous verse, that He mad by assembled in this verse Scripture cannot mean He formed, but He assembled, as in the phrase When you will assemble against the city (Devarim / Deuteronomy 21:19). Having said that God assembled the creatures, Scripture goes on to say that He brought them unto the man to see what he would call them (Bereshit / Genesis 2:19). Is not everything foreseen by the Holy One blessed be He? Yet the verse says to see as if God could not foresee. How, then, are we to understand see, unless we read it as “see” to cause to see? That is, God caused the ministering angels to see man’s wisdom. And what is meant by the conclusion of the verse, And whatsoever the man called every living creature that was the name thereof? It means that whatever name God had ordained for every living creature, that was the name which the first man gave it, and thereby named every living creature. Then the Holy One blessed be He, asked the man, And you? What is your name? The man answered, It is fitting that I be called Adam since I was fashioned out of the earth. And God asked, And I? What is My name? Adam answered, it is fitting that You be called Lord, since You are Lord of all. Therefore, it is said I am the Lord, that is My name (Isaiah 42:8), by which God meant, That is My name by which Adam called me. And so the Holy One blessed be He, said to the angels, Behold

מדרש תהלים פרק ח סימן ב

ב ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. אמר רבי מצינו בשלשה מקומות שהיו המלאכים מדיינין כנגד הקב"ה, באדם, במתן תורה, ובמשכן, באדם כשבקש הקב"ה לבראות את האדם, נמלך במלאכים, ואמר להם נעשה אדם (בראשית א כו), אמרו לו מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ח ה), אמר להם מחר תראו חכמתו, כיון שבראו מה עשה הקב"ה, כינס כל חיה ובהמה ועוף לפני מלאכי השרת, התחיל שואל להם מה שמו של זה, ולא היו יודעין, אמר להם מבקשים אתם לידע חכמתו של זה, שאני שואל אותו יאמר לי שמותם, ויקרא שמות לכלם, מה עשה הקב"ה, העביר כל מין ומין לפני אדם, שנאמר ויצר ה' אלהים מן האדמה [כל חית השדה] (בראשית ב יט), אמר ר' אחא והלא כבר נאמר ויעש אלהים את חית הארץ (שם בראשית א כה), ומה תלמוד לומר ויצר, אלא להלן כתיב ויעש, וכאן כתיב ויצר, לשון כינוס, כענין שנאמר כי תצור אל עיר (דברים כ יט), ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו (האדם) (בראשית ב יט), וכי אין הכל צפוי לפני הקב"ה שכתוב לראות, מה לראות, אלא להראות למלאכי השרת חכמתו של אדם, ומה שמו שהתקין הקב"ה שיקרא שם לכל דבר, אמר לו הקב"ה ואתה מה שמך, אמר לו לי נאה להקראות אדם, שנבראתי מן האדמה, אמר לו אני מה שמי, אמר לו אתה נאה להקרא אדני, שאתה אדון לכל, לכך נאמר אני ה' הוא שמי (ישעיה מב ח), הוא שמי שקרא לי אדם הראשון, מיד אמר להם הקב"ה ראו מה חכמתו, ואתם אומרים מה אנוש כי תזכרנו. וכן במתן תורה, כשבא הקב"ה ליתן תורה בסיני לישראל, התחילו המלאכים מדיינין לפני הקב"ה, ואמרו מה אנוש כי תזכרנו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, אמרו לפניו רבונו של עולם נאה הוא לך שתתן תורה בשמים, למה שאנו קדושים וטהורים, והיא טהורה וקדושה, אנו חיים, ותורתך עץ חיים, מוטב שתהא אצלנו,

how great is man's wisdom, and yet you say What is man that You are mindful of him? Similarly, the angels began remonstrating with the Holy One blessed be He, at the giving of the Torah. When the Holy One blessed be He, was about to set forth the Torah on Sinai for Israel, they said, What is man that You are mindful of Him? O Lord, our Lord, how excellent is Your name in all the earth, yet surely above the heavens set Your glory (Tehillim / Psalms 8:2-5). By this they meant, Master of the universe. It would be more fitting for You to set forth the Torah in heaven. Why? Because we are holy and pure, and it, too, is pure and holy. We are eternally alive, and Your Torah is a tree of life. It would be better if the Torah were with us. God replied, the Torah cannot find fulfillment among heavenly beings, for it is said of the Torah Neither is it found in the land of the living (Job 28:13). Is there land in heaven? Where can Torah find fulfillment? Among earthly beings, as it is said, I even I have made the land, and created man upon it, I even My hands, have stretched out the heavens, and all their hosts have I commanded (Isaiah 45:12). In the name of rabbi Judah, rabbi Nehemiah told the parable of a man whose son had a finger missing. The father sent his son away to have him taught the weaving of silk garments and whatever appertains to this craft, a craft requiring the use of all the fingers. After a time, the father came to the master weaver and asked, Why have you not taught my son the craft? The master weaver replied, This is the craft that requires the use of all the fingers, but your son has a finger missing. Yet you desire that he should learn weaving? So too, the Holy One blessed be He, said to the angels, The Torah cannot be taught to you, for there is no procreating among you, not uncleanness, no death, and no disease. All of you are holy. Yet in the Torah, such things are said as When a man dies in a tent (Bamidbar / Numbers 19:14), This will be the law of the leper (Vayikra / Leviticus 14:2), IF a woman be delivered (Vayikra / Leviticus 12:2), If a woman has an issue (Vayikra / Leviticus 15:25), These may you eat (Vayikra / Leviticus 11:9), and these you may not eat (Vayikra / Leviticus 11:4). Hence, it is said of the Torah Neither is it found in the land of the living (Job 28:13). As soon as He finished saying all of these things to the angels, the Holy One blessed be He, performed His deed of love, and gave the Torah to Moshe. But when Moshe was gone up the mountain and did not soon come down, the children of Israel built that thing of theirs so that the Tablets of Testimony were smashed. Then the ministering angels rejoiced and said Now the Torah will be restored to us. And when Moshe went up a second time to receive the Torah, the ministering angels asked, Master of the universe. Only yesterday, did not the people of Israel sin against the Torah in which You have written You shall have no other gods before me (Shemot / Exodus 20:3)? Therefore the Holy One blessed be He replied, As accusers, you have also stood between Me and Israel. And yet when you went down to Abraham, did you not eat meat and milk together, as it is said And Abraham took curd and milk, and the calf which he had dressed, and set it before them and they did eat (Bereshit / Genesis 18:7-8). But even a child in Israel, after coming home his Teacher's house, will say if his mother sets out bread,

אמר להם אינה ראויה להתקיים בעליונים, שנאמר ולא תמצא בארץ החיים (איוב כח יג), וכי יש ארץ למעלה, והיכן היא מתקיימת בתחתונים, שנאמר אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי (ישעיה מה יב), ר' נחמיה בשם ר' יהודה אומר משל לאדם שהיה לו בן, והיה חסר אצבע אחת, והולך אביו ללמדו סריקה שירקיריס וכל עיסקה של אומנות, אותה אומנות צריכה לכלן אצבעות, אחר ימים בא אביו אצלו, אמר לו למה לא למדת לבני אומנות זו, אמר ליה אומנות זו צריכה כל האצבעות, ובנך חסר אצבע אחת, ואתה מבקש שילמוד בנך אומנות סריקוס שירקיריס, כך אמר הקב"ה אין התורה מתקיימת אצלכם, לפי שאין פריה ורביה ביניכם. ולא טומאה, ולא מיתה וחולי, אלא כלכם קדושים, ובתורה כתיב אדם כי ימות באהל (במדבר יט יד), זאת תהיה תורת המצורע (ויקרא יד ב), אשה כי תזריע (שם ויקרא יב ב), ואשה כי יזוב (שם ויקרא טו כה), את זה תאכלו (שם ויקרא יא ט), את זה לא תאכלו (שם ויקרא י"א ד), לכך נאמר ולא תמצא בארץ החיים (איוב כח יג). [ועשה הקב"ה חסדו, ונתן אותה למשה, ככלותו לדבר כל הדברים אל המלאכים, וכיון שעלה משה ולא ירד, עשו ישראל אותו מעשה, ונשתברו הלוחות, שמחו מלאכי השרת, ואמרו עכשיו תחזור התורה אלינו, וכשעלה משה לקבלה פעם שניה, אמרו מלאכי השרת רבנו של עולם והלא אתמול עברו עליה, שכתבת בה לא יהיה לך אלהים אחרים (שמות כ ג), אמר להם הקב"ה בכל יום הייתם קטיגורין ביני לבין ישראל, לא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב, שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגוי ויאכלו (בראשית יח ח), ותינוק שלהם כשהוא בא מבית רבו, ואמו נותנת לו פת ובשר וגבינה לאכול, והוא אומר לה, היום למדני רבי, לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות לד כו), לא מצאו לו מענה, באותה שעה אמר הקב"ה למשה, כתב לך את הדברים האלה (שם שם שמות ל"ד כז), עד שאין להם מענה ותשובה]. וכשבקש הקב"ה להשרות שכינתו

meat, and cheese for him to eat, This day my teacher taught me, You will not seethe a kid in its mother's milk (Shemot / Exodus 34:26). The angels found no answer for God. And in that instant, while the angels had no answer and no rejoinder, the Holy One blessed be He, said to Moshe, Write you these words (Shemot / Exodus 34:27). Again, when the Holy One blessed be He, desired His presence to dwell in the Tabernacle, the angels said to the Holy One blessed be He, Master of the universe! What is man that You are mindful of him? Rabbi Judah, in the name of rabbi Aibu, and rabbi Judah son of Simon, both deduced this remonstrance of the angels from the one verse Kings of heavenly hosts cast, they cast (Tehillim / Psalms 68:13), taking it to mean figuratively that the angels cast stones in remonstrance, having the same sense as yaddu in the verse Against My people they cast lots (Joel 4:3). The Holy One blessed be He, then said to the angels, By your lives, I will do as you say, and His glory covered the heavens only (Habakkuk 3:3). But David said to the ministering angels, By your lives, the glory shall be with me, for the verse concludes, The earth will be full of His praise. The angels replied, Only His praise, not His glory, will be on the earth. David said, Nevertheless, His glory will be on earth, as you can see from the Psalm which begins with Praise you the Lord from the heavens (Tehillim / Psalms 148:1), and goes on, His glory will be upon earth and heaven (Tehillim / Psalms 148:13), thus the glory will be first upon earth, and then will be in heaven. Hence it is said O Lord, our Lord, how excellent is Your name in all the earth where You have set Your glory which was in heaven (Tehillim / Psalms 8:2).

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 3

3. Out of the mouths of babes and sucklings have You ordained strength (Tehillim / Psalms 8:3). Consider this verse in the light of what Scripture says elsewhere, My son if you are become surety of your friend (Mishley / Proverbs 6:1). These words are addressed to young disciples to each of whome, at the time that he is ordained as a scholar, the Holy One blessed be He, says Before you were ordained, you were not answerable for the entire community. But now that you are ordained, you are become a surety for the community, as it is said My son, if you are become surety for your friend (Mishley / Proverbs 6:1). Who is spoken of as your friend? The Holy One blessed be He, of whom it is said, This is my beloved, and this is my friend (Song 5:16), and of whom it is also said Your own friend, and your father's friend forsake not (Mishley / Proverbs 27:10). And what are you to do as surety? Of what is clean, you are not to say it is unclean, and of what is unclean, that it is clean, of what is permitted, you are not to say it is forbidden, and of what is forbidden, that it is permitted, otherwise you will be snared into guilt by the words of your mouth, as is said You are snared by the words of your mouth (Mishley / Proverbs 6:2). What more are you to do as surety? God and occupy yourself with Torah, for the next verse says, Do this now, my son, and deliver yourself, when you are

במשכן, אמרו המלאכים לפני הקב"ה רבונו של עולם מה אנוש כי תזכרנו. ר' יהודה בשם ר' אייבו ור' יהודה ב"ר סימון אמרו שניהם מפסוק אחד, מלכי צבאות ידודון ידודון (תהלים סח יג), פיתקין היו משליכין, כדבר שנאמר ואל עמי ידו גורל (יואל ד ג), אמר להם הקב"ה - חייכם כך אני אעשה, כסה השמים הודו ותהלתו מלאה הארץ (חבקוק ג ג), אמר להם חייכם שכינה אצלי היא, שנאמר ותהלתו מלאה הארץ, אמרו לו המלאכים כנאיתך בארעא, אמר להן דוד אף על פי תדע לך שכן הוא, שנאמר הללו את ה' מן השמים (תהלים קמח א), הודו על ארץ ושמים (שם שם תהלים קמ"ח יג), תחלה על הארץ, ואחר כך על השמים, לכך נאמר ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים.

מדרש תהילים פרק ח סימן ג

ג מפי עוללים ויונקים יסדת עוז. זהו שאמר הכתוב בני אם ערבת לרעך (משלי ו א), בתלמידי חכמים הכתוב מדבר, בשעה שהזקן מתמנה, אומר לו הקב"ה עד שלא נתמנית לא היית נתפס על הצבור, ועכשיו שנתמנית נעשית ערב על הצבור, שנאמר בני אם ערבת לרעך, ומה הוא רעך, זה הקב"ה, שנאמר זה דודי וזה רעי (שה"ש שיר השירים ה י), ואומר רעך ורע אביך אל תעזוב (משלי כז י), ומה תעשה, שלא תאמר על הטהור טמא, ועל הטמא טהור, ועל ההיתר איסור, ועל האיסור היתר, ותתחייב באמרי פיך, שנאמר נוקשת באמרי פיך (משלי ו ב), ומה תעשה, לך ועסוק בתורה, שנאמר עשה זאת [אפוא] בני והנצל (שם משלי ו י ג), ואין זאת אלא תורה, שנאמר וזאת התורה אשר שם משה (דברים ד מד). לך התרפס (משלי שם ו), עשה לך רב מדייש עליך כעפר, והתרפס תחת

come into the hand of your friend (Mishley / Proverbs 6:3). Here the word this clearly refers to Torah, of which it is said And this is the Torah which Moshe set before the children of Israel (Devarim / Deuteronomy 4:44). The verse continues God humble yourself (Mishley / Proverbs 6:3) that is, get you a master who will tread on you as on the earth, and humble yourself at his feet, but it is God whom you must set as king over you, as the verse concludes, And let your friend be king over you (Mishley / Proverbs 6:3). Here, I will make mention of the kingdom and of Babylon (Tehillim / Psalms 87:4). If you set God as king over you, You will deliver yourself as a gazelle from the hand of the hunter, and as a bird from the hand of the fowler (Mishley / Proverbs 6:5).

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 4

4. Another comment. The words My son, if you are become surety for your neighbor (Mishley / Proverbs 6:1) are addressed to children in Israel who become sureties for one another at the time of the giving of Torah. How so? When the Holy One blessed be He, desired to give the Torah to the people of Israel, He said to them, Give Me sureties that you will live by the Torah. And when the people of Israel said Behold the Patriarchs will be sureties for us, God replied, As you live, the Patriarchs themselves are in debt to Me. Would that they were able to stand surety for their own persons. A parable is told of a man who needed to borrow money, and was told Bring surety, and you will receive as much money as you desire. The man went and brought another who himself was in debt, and he was told, You have brought one already in debt to me. Would that he were able to stand surety for his own person. Go now and bring someone not in debt to me, and then receive what money you desire. Likewise, the Holy One blessed be He, said to the people of Israel, You bring Me the Patriarchs, sureties who are not in debt to Me. Whence do we know that God spoke thus? Because it is written, The Lord made not this covenant with our fathers, but with us, who are all of us here alive this day (Devarim / Deuteronomy 5:3). When the people of Israel asked, Who are those not in debt to You? God answered, Infants. Whereupon the people of Israel brought sucklings at their mother's breasts, and pregnant women whose wombs become transparent as glass so that the embryos in the wombs could see god and speak with Him. And the Holy One blessed be He, asked the sucklings and the embryos, Will you be sureties for your fathers, so that if I give them the Torah they will live by it, but that if they do not, you will be forfeited because of them? The replied, Yes. When God said to them, I am the Lord Your God (Shemot / Exodus 20:2), they replied, Yes. When God said to them You will have no other gods before Me (Shemot / Exodus 20:3), they replied, Yes. And so, as sureties for their fathers, at every utterance they replied Yes, when God said You will, and replied, No, when God said You will not. Thereupon, God declared, Out of your mouths, then, I give the Torah, as is said Out of the mouths of babes and sucklings have You ordained strength (Tehillim / Psalms 8:3), strength here meaning Torah, of which it is said The Lord will give strength unto His people (Tehillim / Psalms

רגליו, והמליכהו עליך, שנאמר ורהב רעיד (שם משלי ו'), ואין רהב אלא מלכות, שנאמר אזכיר רהב ובבל (תהלים פז ד), אם עשית כן, הנצל כצבי מיד (משלי שם ו' ה).

מדרש תהלים פרק ח סימן ד

ד דבר אחר בני אם ערכת לרעך. בישראל הכתוב מדבר, בשעת מתן תורה, שהיו ערבים זה לזה, כיצד כשבקש הקב"ה ליתן תורה לישראל, אמר להם תנו לי ערבים שאתם מקיימין את התורה, אמרו לו הרי אבות העולם ערבים בנו, אמר להם חייכם הן חייבין לי, הלואי שיעמדו הם בעצמם, משל למי שהיה צריך ללוות, אמרו לו הבא ערב וטול כמה שאתה מבקש, הלך והביא מי שחייב אצלו, אמר לו הבאת מי שחייב לי, הלואי שיעמוד בעצמו, לך והבא שאינו חייב לי וטול, כך אמר הקב"ה לישראל, אבות העולם הבאתם לי, ערבים שיש לי עליהם כמה חובות, אלא תנו לי ערבים שאינן חייבים לי, מנין שכן כתוב לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת [כי אתנו אנחנו אלה פה היום כלנו חיים] (דברים ה ג), אמרו לו ומי אלה שאינם חייבים לך, אמר להם התינוקות, [מיד הביאו התינוקות] שבמעיי אמן, ומשדי אמן, ועמדו כריסן כזוכית, וראו להקב"ה מתוך כריסן, ומדברים עמו, אמר להן הקב"ה ערבים אתם את אבותיכם, שאם אתן להם את התורה שהן מקיימין אותה, ואם לאו אתם נתפסין עליהם, אמרו לו הן, אמר להם אנכי ה' אלהיך (שמות כ ב), אמרו לו הן, אמר להן לא יהיה לך אלהים אחרים (שם שם שמות כ ג), אמרו לו הן, ועל כל דבור ודבור היו משיבין עליהן על הן הן, ועל לאו לאו, אמר להן מפניכם אני נותן את התורה, שנאמר מפי עוללים ויונקים יסדת עז (תהלים

29:11). Accordingly, when fathers in Israel God forbid, reject the Torah, their children are forfeited on account of them, as it is said My people are cut off from lack of knowledge, because you have rejected knowledge, I will reject you, that you will be no priest to Me, seeing you have forgotten the Law of God, I also will forget your children (Hosea 4:6). What did God mean in saying I also will forget your children? The Holy One, blessed be He, meant I also in a manner of speaking will make Myself forget that your children blessed Me. Hence it is said I also.

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 5

5. A further comment on Out of the mouths of babes and sucklings have You ordained strength (Tehillim / Psalms 8:3). Rabbi and Rabbi Jose the Galilean differed. Rabbi said The word olelim means children old enough to play in the street, as is shown by the verse To cut off the children from the streets (Jeremiah 9:20), and also by the verse The young children ask bread they are desolate in the streets (Lamentations 4:4-5). And the word yonekim means embryos in their mother's wombs. Rabbi Jose the Galilean said, The word olelim means embryos still in the womb, as in the verse Embryos that never saw light (Job 3:16), the word yonekim means infants just out of the womb, as in the verse O that you were as my brother that sucked the breasts of my mother (Son 8:1). Rab and Rabbi Levi commented further on the infants offering of themselves as sureties. Rab said, their mothers wombs became like transparent glass, and at once the embryos let go of their navel strings, and the sucklings let go of the nipples. Rabbi Levi added, Even greater than the first miracle was the one that followed, the mother's wombs became opaque again, the embryos rejoined themselves to the navel strings, and the sucklings went back to the nipples, after having opened their mouths in song, as is said Out of the mouths of embryos and sucklings has You ordained strength. The verse concludes Because of Your adversaries, that You might still the enemy and the avenger, the term adversaries implying two adversaries, and the phrase the enemy and the avenger implying two more adversaries in allusion to the four kingdoms. A different comment. By the words Because of your adversaries God meant, On account of your adversaries, I have given you the Torah.

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 6

6. When I behold Your heavens, the work of Your fingers, the moon and the stars which You have ordained (Tehillim / Psalms 8:4). Rabbi Aibu taught, There are three kinds of men. The first kind says, Had I been created to do no more than behold the stars and the heavenly bodies, it would have been enough for me, as is said When I behold the moon and the stars which You have ordained. The second kind says, All that You have to give me, give it to me in the world to come. The third kind, the slothful laborers, says, Give us now what is ours and also what was our father's, as is said, The work of Your fingers. Rabbi Joshua son of Levi taught, In saying to mankind, Do I not fill heaven and

ח ג), ואין עוז אלא תורה, שנאמר ה' עז לעמו יתן (תהלים כט יא), לפיכך כשיבטלו את התורה חס ושלום בניהם נתפסים עליהם, שנאמר נדמו עמי מבלי הדעת [וגו' אשכח בניך גם אני] (הושע ד ו), ומהו גם אני, אמר הקב"ה כביכול אף אני משתכח שהיו התינוקות מברכין אותי, שנאמר גם אני.

מדרש תהלים פרק ח סימן ה

ה דבר אחר מפי עוללים ויונקים. רבי ור' יוסי הגלילי, רבי אומר עוללים אלו שבחוזן, וכן הוא אומר להכרית עולל מחוזן (ירמיה ט כ), וכתוב עוללים שאלו להם [וגו' נשמו בחוצות] (איכה ד ד ה), יונקים אלו שבמעזי אמן, ר' יוסי הגלילי אומר עוללים אלו שמבפנים, שנאמר כעוללים לא ראו אור (איוב ג טז), יונקים אלו שמבחוץ, שנאמר יונק שדי אמי (שה"ש שיר השירים ח א). רב ור' לוי, רב אמר נעשו כרסותיהן של אמן כאספקלריא המאירה, מיד התינוקות פירשו מדדיהן, ועוללים מטיבורן, אמר ר' לוי הנס האחרון גדול מן הראשון, שחזרו כרסות אמותיהן במקומן, ותינוקות חזרו לדדיהן, והעוללים לטיבורן, פתחו פיהם אלו ואלו ואמרו שירה, שנאמר מפי עוללים ויונקים יסדת עז. למען צורריך, שנים, להשבית איוב ומתנקם, שנים, הרי ארבע מלכיות. דבר אחר למען צורריך. בגין שנאיכון יהבית לכון אורייתא.

מדרש תהלים פרק ח סימן ו

ו כי אראה שמיך. ר' איבו אומר שלש כתות הן, כת ראשונה אמרה אילו לא נבראתי אלא לראות הכוכבים והמזלות דיי לי, שנאמר כי אראה שמיך. כת שניה אמרה כל מה שיש לך ליתן לי תן לעתיד בא, כת שלישית של פועלים עצלים אומרים תן לנו עכשיו שלנו ושל אבותינו, שנאמר מעשה אצבעותיך, אמר ר' יהושע בן לוי לפי שהקב"ה אומר להן והלא את השמים

earth? (Jeremiah 23:24), the Holy One blessed be He, meant, Know you that the upper worlds and the lower worlds were filled merely by The work of My fingers.

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 7

7. What is man that You are mindful of him? (Tehillim / Psalms 8:5) Rabbi Berechiah taught, as the Holy One blessed be He, was creating His universe, He sought to show the angels the excellence of the deeds of the righteous. But the angels said to God, What is man that You are mindful of him? And the son of man that You remember him? (Tehillim / Psalms 8:5). In saying What is man that You are mindful of him? (Tehillim / Psalms 8:5), they were referring to Abraham, of whom it is said God was mindful of Abraham (Bereshit / Genesis 19:29). In saying And the son of man that You remember him? (Tehillim / Psalms 8:5), they were referring to Isaac who was begotten by God's remembering Sarah, as is said And the Lord thought of Sarah (Bereshit / Genesis 21:1). In saying that You make him less only than God (Tehillim / Psalms 8:6), they were referring to Jacob who commanded the flocks to bring forth streaked, speckled, and spotted young, as is said And thus the flocks conceived at the sight of the rods, and brought forth streaked, speckled, and spotted (Bereshit / Genesis 30:39), thereby proving that Jacob was less than God only in that he had not the power to put the breath of live into them. In saying And crown him with glory and honor (Tehillim / Psalm 8:6), they were referring to Moshe, of whom it is said Moshe knew not that the skin of his face sent forth beams by reason of His speaking with him (Shemot / Exodus 34:29). In saying And make him to have dominion over the work of Your hands (Tehillim / Psalms 8:7), they were referring to Joshua who caused the luminaries to stand still by saying, Sun stand you still upon Gibeon, and you moon in the valley of Aijalon (Joshua 10:12), and it is written that The sun stood still, and the moon stayed (Joshua 10:13). In the saying You put all things under his feed (Tehillim / Psalms 8:7), they were referring to David, all of whose enemies fell before him, so that he said, Yhen did I beat them small as the dust of the earth (2 Samuel 22:43). In saying Sheep and oxen, all of them (Tehillim / Psalms 8:8), they were referring to Solomon, of whom it is said He spoke also with beasts, with fowl, and with creeping things. (1 Kings 5:13). In saying You, and the breasts of the field (Tehillim / Psalms 8:8), they were alluding to Samson. According to Rabbi Hanina son of Papa, God let the angels see Samson as he was capturing the three hundred foxes. According to rabbi Simon, God let the angles see Daniel go down into the pit of lions, ride upon their necks, and suffer no injury. In saying the fowl of the air (Tehillim / Psalms 8:9), they were alluding to Elijah who flies about the world like a bird. Of Elijah it is also said And the ravens brought him bread and flesh in the morning (1 Kings 17:6). In saying And the fish of the sea, they were alluding to Jonah, of whom it is said and Jonah was in the belly of the fish (Jonah 2:1). In saying Whatsoever passes through the paths of the sea (Tehillim / Psalms 8:9), they the children of Is-

ואת הארץ אני מלא (ירמיה כג כד), דעו כי העליונים והתחתונים אין בהן אלא מעשה אצבעותיך .

מדרש תהלים פרק ח סימן ז

ז [מה אנוש כי תזכרנו. אמר ר' ברכיה כשברא הקב"ה את עולמו, בקש להראות למלאכים שבח מעשה הצדיקים, אמרו לו מה אנוש כי תזכרנו וגו'. דבר אחר] מה אנוש כי תזכרנו. זה אברהם, שנאמר ויזכור אלהים את אברהם (בראשית יט כט). ובן אדם כי תפקדנו, זה יצחק שנולד מפקידה, שנאמר וה' פקד את שרה (שם בראשית כא א). ותחסרהו מעט מאלהים, זה יעקב, שהיה גוזר על הצאן לילד עקודים נקודים וברודים, שנאמר ויחמו הצאן (בראשית ל לט), מלמד שלא היה חסר אלא ליתן בהן הנשמות. וכבוד והדר תעטרהו, זה משה, שנאמר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו (שמות לד כט). תמשילהו במעשי ידיך, זה יהושע שהדמים המאורות, שנאמר שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון (יהושע י יב), וכתיב וידום השמש וירח עמד (שם שם יהושע י יג). כל שתה תחת רגליו, זה דוד, שנפלו כל אויביו לפניו, שנאמר ואשחקם כעפר ארץ (ש"ב שמואל ב' כב מג). צאנה ואלפים כלם, זה שלמה, שנאמר וידבר על הבהמה ועל העוף ועל הרמש וגו' (מ"א מלכים א' ה יג). וגם בהמות שדי, זה שמשון. אמר ר' חנינא בר פפא הראה להן שמשון כשהיה לוכד שלש מאות שועלים, ר' סימון אומר הראה להם את דניאל שיורד לגוב האריות, ורוכב על צואריהן, ואינו ניזוק. צפור שמים, זה אליהו, שפורח בעולם כצפור, שנאמר והעורבים מביאים לו לחם ובשר (מ"א מלכים א' יז ו), ודגי הים, זה יונה, שנאמר ויהי יונה במעי הדג (יונה ב א). עובר ארחות ימים, אלו ישראל, שנאמר ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים (שמות טו יט). ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אמרו המלאכים כבודך הוא לדור עם עמך ובניך.

rael walked on dry land in the midst of the sea (Shemot / Exodus 15:19). Finally, in saying O Lord, our Lord how glorious is Your name in all the earth (Tehillim / Psalms 8:10), the angels meant, Do what pleases You. Your glory is to sojourn with Your people and with Your children.

Midrash Tehillim, Chapter 8, Part 8

8. Another comment on For Him who triumphs, at treading the winepress (Tehillim / Psalms 8:1). The verse refers to the punishment of Gog and Magog and of the four kingdoms upon whom God will tread as in a winepress, as it is said Wherefore are You red in Your apparel, and Your garments like him that treads in the winepress? (Isaiah 63:2). The prophet Isaiah said, The Lord of hosts will be exalted in judgment (Isaiah 5:16). When will the Holy One blessed be He, be exalted? When He executes judgment upon the nations. For what is said in preceding chapter? The lofty looks of man will be humbled, and the haughtiness of men will be bowed down, and the Lord alone will be exalted (Isaiah 2:11). At such a time, the Lord of hosts will be exalted in judgment (Isaiah 5:16). Similarly, God said, And it will come to pass in that day, when Gog will come against the Land of Israel, I will call for a sword against him throughout all My mountains, and I will cause to rain upon him, and upon his brands, and upon the many peoples that are with him, and overflowing shower, and great hailstones, fire, and brimstone. Thus will I magnify Myself, and they will know that I am the Lord (Ezekiel 38:18, 21-23). Similarly, Joel, the son of Pethuel, says, Proclaim you this among the nations, Assemble yourselves, and come, all you nations, and gather yourselves together round about, Let the nations be wakened, and come up to the valley of Jehoshaphat, for there will I sit to judge all the nations round about (Joel 4:9, 11-12). But there is no valley named Jehoshaphat. What then is meant by the valley of Jehoshaphat? It is in the valley in which Jeho, the Lord, shaphat, will make decisions concerning all the nations. So it is described in the verse Multitudes, multitudes in the valley of decision. For the day of the Lord is near in the valley of decision (Joel 4:14). The multitudes are not the multitudes of the living, but the multitudes of the dead, as is intimated in the verse, Behold, a great storm will be raised up from the uttermost parts of the earth. And the slaim of the Lord will be at that day from one end of the earth even unto the other end of the earth (Jeremiah 25:32-33). Thus after saying There will I sit to judge all the nations round about (Joel 4:12), God declared, Put you in the sickle, for the harvest is ripe (Joel 4:17). And after that, He says, So will you know that I am the Lord your God, dwelling in Zion My holy mountain (Joel 4:17). And when will He be known as the Lord God? When the Holy One blessed be He, is seen in the winepress. When God says Come, tread you, for the winepress is full (Joel 4:13), His triumph will be acknowledged, as is said For Him who triumph, as treading the winepress. The term winepress, occurring four times in Scripture, stands for the four periods of exile (i) For Him who triumphs, upon the winepress. A Psalm of the sons of Korah (Tehillim / Psalms 84:1), (ii) For Him who triumphs, upon the winepress. A Psalm of Asaph (Tehillim / Psalms 81:1), (iii) the winepress in the Book of Joel, Come tread you, for the winepress is full (Joel 4:13), and (iv) For Him who triumphs, upon the winepress. A Psalm of David (Tehillim / Psalms 8:1).

מדרש תהילים פרק ח סימן ח

ח דבר אחר למנצח על הגתית, על פורענות גוג ומגוג וארבע מלכיות שהוא דורכם כגת, [שנאמר ובגדיך כדורך בגת (ישעיה סג ב)]. אמר ישעיה הנביא ויגבה ה' צבאות במשפט (שם ישעיהו ה יו), אימתי יהיה הקב"ה גבוה, כשיעשה משפט באומות, מה כתיב למעלה מזה, וישא אדם וישפל איש (שם ישעיהו ב ט), אותה שעה ויגבה ה' צבאות במשפט, וכן הוא אומר והיה ביום ההוא ביום בוא גוג [וגו'] ורעשו מפני דגי הים [וגו'] וקראתי עליו לכל (ערי חרבי) [הרי חרב] (יחזקאל לח יח כ כא), וכן יואל בן פתואל אומר קראו זאת בגוים קדשו מלחמה [וגו'] עושו ובאו כל הגוים [וגו', יעורו] ויעלו (כל) הגוים אל עמק יהושפט (יואל ד ט יא יב), אין עמק ששמו יהושפט, ומהו יהושפט, אלא עמק שישפוט בו יה את כל הגוים, כמה דאת אמר המונים המונים בעמק החרוץ (שם שם יואל ד' יד), ולא המונים של חיים, אלא של מתים, שנאמר חללי ה' ביום ההוא (ירמיה כה לג), וכן הוא אומר כי שם (אשפוט) [אשב לשפוט את] כל הגוים (יואל ד יב), וכתיב שלחו מגל כי בשל קציר (שם שם יואל ד' יג), ואחרי כן וידעתם כי אני ה' אלהיכם שוכן בציון (שם שם יואל ד' יז), אימתי כשיראה הקב"ה על הגת, וכן הוא אומר באו רדו כי מלאה גת (שם שם יואל ד' יג), אותה שעה נותנין לו נצחון, שנאמר למנצח על הגתית. ארבע גיתות הן כנגד ד' גליות, למנצח על הגתית לבני קרח (תהלים פד א), על הגתית [לאסף] (שם תהלים פא א), וגת דיואל, באו רדו כי מלאה גת (יואל ד יג), למנצח על הגתית (תהלים ח א).